

VERKSAMHETSPLAN 2019–2021

Regional utveckling

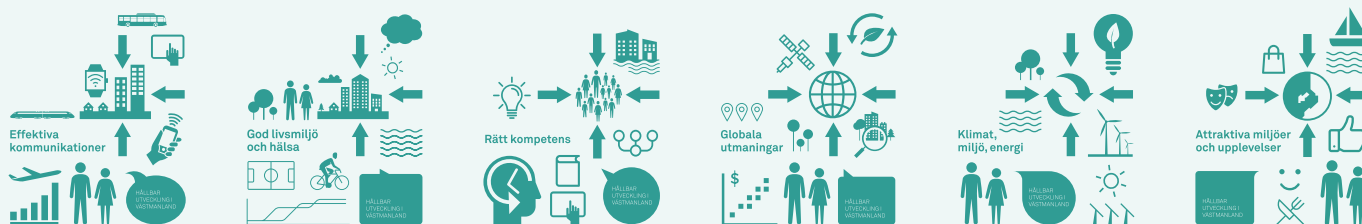
Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	4	5. Verksamheten 2019–2021	11
Fokusområden 2019		5.1 Nulägesbeskrivning	
2. Inledning.....	5	5.2 Verksamhetens mål	
Regional Utveckling		5.3 Budget för 2019	
Verksamhetsplanen för 2019–2021		5.4 CRU-stab	
3. Verksamhetens vision, värdegrund och mål.....	6	CRU -Stab – verksamhetsplanering för 2019–2021	
3.1 Vision		5.5 Hållbarhet och samhälle	
3.2 Värdegrund		Miljö	
3.3 Mål		Social hållbarhet	
3.4 Verksamhet i korthet		Barnets rättigheter	
4. Organisation för regionala utvecklingsfrågor	7	Jämställdhet	
4.1 Politisk styrning		Mångfald och integration	
Regionens politiska organisation		Rättigheter för personer med funktionsnedsättning	
Strategisk regional beredning, SRB		Samhällsutveckling	
Samverkansgrupper		Transportinfrastruktur	
Kultur- och folkbildningsnämnd		Bredband och digitalisering	
4.2 Tjänstemannaorganisationen		Hållbarhet och samhälle	
CRU – Centrum för Regional Utveckling		– verksamhetsplanering för 2019–2021	
CHSU – Centrum för Hälso- och Sjukvårdsutveckling		5.6 Näringsliv	
Regionens arbete med hållbarhet, folkhälsa och		Näringslivsutveckling	
välfräidsutveckling		Turism	
4.3 Andra samverkansarenor		Region Västmanland Innovation	
Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft		Kompetensförsörjning	
Samverkan inom Östra Mellansverige (ÖMS)		Näringsliv – verksamhetsplanering för 2019–2021	
Strukturfondssamarbete		5.7 Kultur och ideell sektor	
Samverkan med Länsstyrelsen		Regional Kulturplan – Kultursamverkansmodellen	
Stockholmsregionens EU-samarbete		Regional Folkbildningsverksamhet	
Mälardalsrådet		Kommunalförbund Musik och Teater	
SKL		Föreningsbidrag	
Reglab		Kulturstipendium och Hedersgåva	
Storregionala kollektivtrafikfrågor		Västmanlands läns museum	
		Kulturutveckling	
		Gemensamma funktioner	
		Västmanlands Taltidning	
		Konsten i vården	
		Kultur och ideell sektor	
		– verksamhetsplanering för 2019–2021	
		5.8 Tärna Folkhögskola	
		Kurser och konferenser	
		Tärna folkhögskola	
		– verksamhetsplanering för 2019–2021	
		5.9 Social välfärd och skola	
		Social välfärd och skola	
		– verksamhetsplanering för 2019–2021	
		5.10 Folkhälsa	
		Folkhälsa – verksamhetsplanering för 2019–2021	
		6. Uppföljning och utvärdering	35

FOTOGRAF:

Per Groth: sid 2, 9, 11, 28, 31 och 34

1. Sammanfattning

Region Västmanlands arbete med regional utveckling bidrar till målet om en hållbar tillväxt och utveckling inom Västmanland. Arbetet sker i samverkan med näringsliv, kommuner, ideella föreningar, Länsstyrelsen, länets högskolor samt flera andra aktörer.

Regionen ska vara attraktiv att verka, bo och leva i och flytta till. Arbetet pågår med en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för Västmanland som kommer att ersätta gällande regionalt utvecklingsprogram (RUP) från 2020.

Inom ramen av våra verksamhetsområden finns strategier och handlingsplaner, exempelvis Affärsplan Västmanland, Regional transportinfrastrukturplan, Regional kulturplan och Regional digital agenda. Region Västmanlands arbete utgår ifrån genomförande och uppföljning av RUP och dess underliggande strategier och handlingsplaner.

Regionen arbetar systematiskt med miljöfrågor utifrån det politiska beslutet om miljöcertifiering av Regionen enligt ISO 14001:2015 och har omcertifierats i juni 2018. Certifieringen innebär större krav på ledningen, en tydligare strategisk inriktning där miljö och klimat ställs ihop med hållbar utveckling och regionens kärnverksamhet.

Denna verksamhetsplan tar sikte mot 2021 men har fokus på 2019. Region Västmanland har valt ut ett antal fokusområden som anses ha extra tyngd för att nå de uppsatta målen. Dessa fokusområden har tagits fram i dialog med länets kommuner.

Fokusområden 2019

CRU STAB

- Arbeta med regionala utvecklingsstrategi, RUS.
- Övergripande frågor kring regional utveckling.
- Utveckla analys och utredningsarbetet inom CRU.
- Storregional samverkan och EU2020.
- Utveckla och driva analysnätverk med länets kommuner.

HÅLLBARHET OCH SAMHÄLLE

- Verka för de nationella breddbandsmålen i regionala och kommunala strategier samt främja den digitala transformationen i länet.
- Organisera regionens arbete med social hållbarhet.
- Identifiera Region Västmanlands bidrag till Agenda 2030.
- Främja implementering av transportinfrastrukturplanen för 2018–2029.

NÄRINGS LIV

- Utveckla samarbetet med kommunerna kring viktiga frågor som företagsklimat, nyföretagande, etableringar, med mera.
- Utveckla det regionala kompetensförsörjningsarbetet.
- Samverka med nationella myndigheter och deras finansieringsinstrument, EU satsningar med mera.

KULTUR OCH IDEELL SEKTOR

- Arbeta utifrån den antagna Regionala Kulturplanen 2019–2022.
- Genomföra ett brett pedagogiskt utvecklingsarbete kring länets historia med fokus på barn och unga.
- Upprätta ett samarbetsavtal mellan kommunerna i samverkan Bibliotek i Västmanland.

TÄRNA FOLKHÖGSKOLA

- Arbeta aktivt med samhällets olika aktörer inom utbildning och arbetsmarknad.
- Uppdatera Filmarbetarutbildningen.
- Uppdatera verksamhetens strategiska mål.

SOCIAL VÄLFÄRD OCH SKOLA

- Stöd till de politiska samverkansgrupperna Barn och unga och Äldre.
- Ledning av regionala chefsnätverk och genomförande av de uppdrag som genereras utifrån dem.
- Utveckling av den regionala samverkans- och stödstrukturen för socialtjänstens och angränsande hälso- och sjukvårds kunskapsutveckling, RSS.

FOLKHÄLSA

- Arbeta för att folkhälsoperspektivet ingår i de processer som syftar till att stärka en hållbar tillväxt och en attraktiv region.
- Arbeta för att utveckla en gemensam plattform för kunskapsutveckling kring frågor som har bäring på social hållbarhet, folkhälsa och välfärdsutveckling.
- Erbjuder riktade insatser till de grupper som har en försämrad hälsoutveckling.
- Följa det aktuella hälsoläget i länet. Under 2019 kommer det därför genomföras tre befolkningsenkäter.

2. Inledning

Regional Utveckling

Region Västmanland har ansvaret för att samordna det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet i Västmanland. För att lyckas med det krävs ett brett samarbete och samverkan inom ett flertal områden och med ett flertal aktörer inom länet samt med angränsande län, nationellt och internationellt.

En del i det arbetet är att ta fram en regional utvecklingsstrategi vilket sker i nära dialog med länets kommuner, företag, ideella föreningar, länets högskolor, Länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. Gemensamt tar vi ansvar för att utforma arbetssätt och samverkan för att uppnå gemensamma mål för Västmanland.

Verksamhetsplanen för 2019–2021

Verksamhetsplanen ska vara ett viktigt instrument för att nå verksamhetens mål och samtidigt utveckla densamma. Den ska koppla samman den dagliga verksamheten med dess långsiktiga mål och ambitioner, säkrar erfarenhetsåterföring och beskriver ett nuläge men är i huvudsak framtidsinriktad. Dessutom ska denna verksamhetsplan sprida kunskap om Region Västmanland och regionens arbete med regionala utvecklingsfrågor.

Planen är uppbyggd i 6 kapitel. Först en sammanfattning av verksamhetens fokusområden (kapitel 1), följt av inledning och verksamhetens styrande vision och värdegrund samt mål (kapitel 2 och 3). Kapitel 4 beskriver verksamheten ur ett organisatoriskt perspektiv.

Verksamhetsplaneringen finns under kapitel 5.

Uppdelningen där speglar Regionens verksamhet utifrån verksamhetsområden: *Hållbarhet och samhälle, Näringsliv, Kultur och ideell sektor, Tärna folkhögskola, Social välfärd skola, och Folkhälsa*. Kapitlet innehåller även en nulägesbeskrivning. I Kapitel 6 beskrivs kort hur verksamheten och planen kommer att följas upp.

1. Sammanfattning

Sammanfattning på våra fokusområden 2019–2021.

2. Inledning

Beskrivning av bakgrund, syfte och mål med verksamhetsplanen.

3. Verksamhetens visioner och mål

Sammanfattning av verksamhetens visioner och mål som kommer dels från Regionplan, RUP, Regional Kulturplan men också andra centrala mål och dokument.

4. Organisationen

Beskrivning av den politiska- och tjänstemannaorganisationen.

5. Verksamheten 2019–2021

Nulägesanalys och beskrivning av verksamheten för 2019–2021.

6. Uppföljning och Utvärdering

Beskrivning av hur uppföljningen av verksamheten ska genomföras.

3. Verksamhetens vision, värdegrund och mål

3.1 VISION

Vision – Livskraft för framtiden

Vi växer hållbart och sätter hälsan främst. Vi skapar möjligheter och modiga lösningar. Vi ger förutsättningar för utveckling i en levande demokrati. Tillsammans bryter vi ny mark och förflyttar gränser. I det vardagliga och i det övergripande. I det som är nära och det som är långsiktigt. Vi är mitt i livet och samhället, och gör skillnad varje dag. Vi är livskraft för framtiden. Vi är Västmanland.

3.2 VÄRDEGRUND

Region Västmanlands värdegrund

Region Västmanland ska alltid utgå från att alla människor är lika värda och ska bemötas med respekt. Alla människor ska ges förutsättningar för god livskvalitet. En viktig faktor för livskvalitet är samverkan mellan alla involverade parter. Regionen ska hushålla med de gemensamma resurserna och fördela dessa efter behov.

3.3 MÅL

Verksamheten arbetar mot de mål som finns i Regionplanen och i Regionalt Utvecklingsprogram, RUP, men utgår också ifrån andra centrala mål och styrande dokument.

Styrande dokument, planer och strategier:

- Regionplan
- Regionkontorets förvaltningsplan
- Årligt villkorsbrev
- Regleringsbrev anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder
- Agenda 2030
- EU2020
- Nationell Strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020
- Regionalt Utvecklingsprogram
- Regional Kulturplan
- Affärsplan Västmanland
- Handlingsplan klimat och miljö
- Strategiplan Tärna
- Framtidens hälso- och sjukvård 2030
- Trafikförsörjningsprogram Västmanland

3.4 VERKSAMHET I KORTHET

Ett antal nyckeltal/fakta för att beskriva och mäta verksamheten, några exempel visas nedan:

- Budget 2019, ca 250 MSEK varav statsbidrag ca 65 MSEK, projektmedel ca 9 MSEK.
- 12 MSEK utdelat i form av Regionala medel.
- Ca 140 anställda per 1/1 2019 inkl CHSU – ca 10 projektanställda.
- Miljöcertifierad enligt ISO 14001 sedan 2015.
- Diplomerad för Fairtrade Region sedan 2015.
- Ca 100 000 st besök på Karlsgatan 2, 2017 varav andel 0–18 år 40 %.
- Ca 1 300 personer går Tärna folkhögskolas kurser eller besöker verksamheten i folkbildande syfte.
- Region Västmanland lämnar bidrag för ca 5 MSEK till andra folkhögskolor där västmanlänningar studerar.
- Besöksnäringens omsättning uppgick till 3,4 miljarder och skapade sysselsättning för ca 2 400 personer 2017.

4. Organisation för regionala utvecklingsfrågor

4.1 POLITISK STYRNING

Regionens politiska organisation

Region Västmanlands politiska organisation ändrades i samband med valet hösten 2018.

Strategisk regional beredning, SRB

En strategisk regional beredning, SRB, finns mellan länets kommuner och Regionen. Där sker information, samråd, och samverkan i frågor som är av gemensamt intresse och som anges nedan:

- Samråda, samordna och lämna förslag i frågor som är strategiska och viktiga för regionens utveckling och som regionen ansvarar för.
- Samråda, samordna och lämna förslag i de frågor som är av betydelse för länets utveckling och där regionen och kommunerna har sitt respektive ansvar.
- Vara ett forum för kommunal och regional omvärlds- och intressebevakning.

Obligatoriska uppgifter är att bereda regional utvecklingsstrategi, regional transportinfrastrukturplan, regionalt tillväxtprogram (Affärsplan Västmanland), regional

kulturplan, kollektivtrafikfrågor, folkhälsopolicy och gemensamma EU-frågor.

Den strategiska regionala beredningen är organisatoriskt knuten till regionstyrelsen. Beredningen består av minst 25 ledamöter och kan som mest bestå av 30 ledamöter.

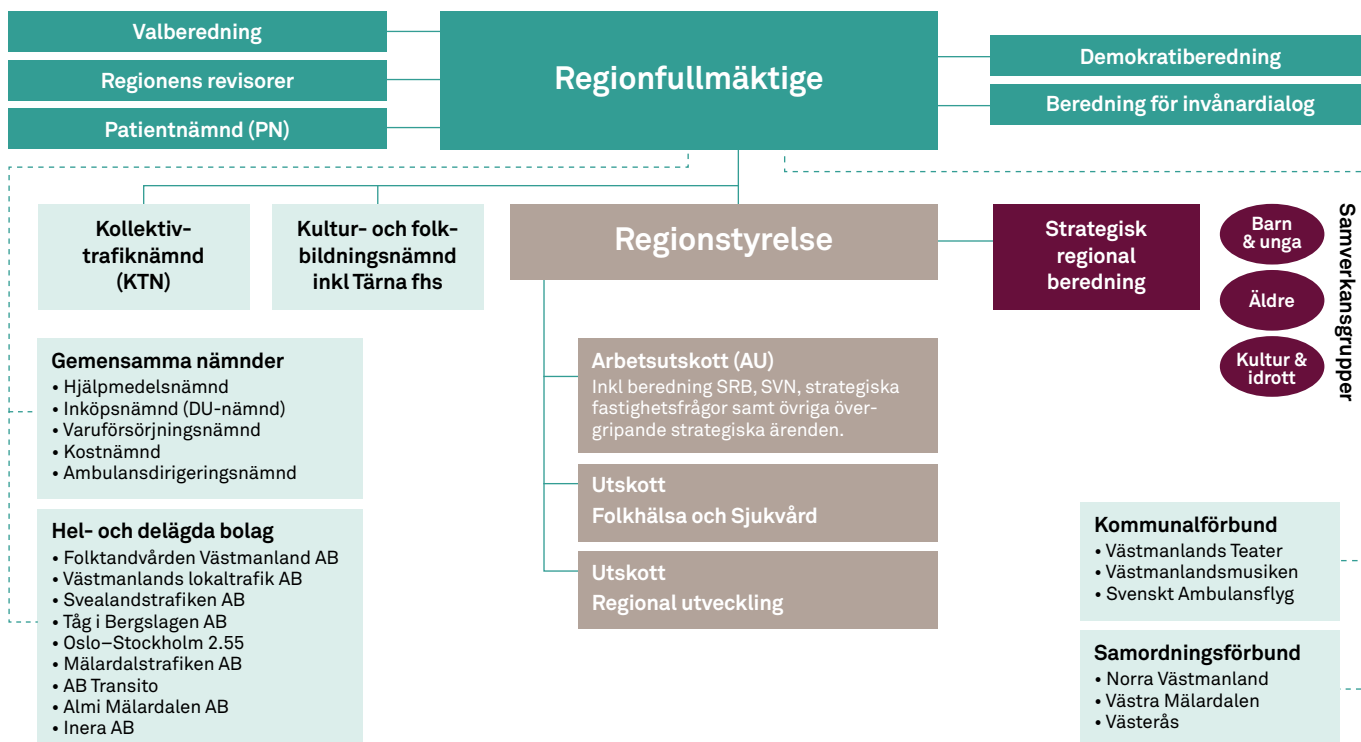
Samverkansgrupper

Från 2017 finns det tre politiska Samverkansgrupper – *Äldre, Barn och Unga* samt *Kultur och idrott*. Grupperna ska identifiera och prioritera regionala gränsöverskridande frågor inom sina respektive områden samt vara en arena för lärande och erfarenhetsutbyte. I samverkansgrupperna finns ledamöter från regionen och länets samtliga kommuner.

Kultur- och folkbildningsnämnd

Kultur och folkbildningsnämnden är en nybildad nämnd i Region Västmanland. Nämnden ansvarar för regionens strategiska arbete inom kultur- och folkbildningsfrågor och är styrelse för Tärna folkhögskola. Nämnden består av sju ledamöter och sju ersättare.

Regionens politiska organisation

> 4. Organisation för regionala utvecklingsfrågor

4.2 TJÄNSTEMANNAORGANISATIONEN

Arbetet med regional utveckling organiseras främst inom två av Regionkontorets centrumbildningar, Centrum för Regional Utveckling (CRU), samt Centrum för Hälso- och Sjukvårdsutveckling (CHSU).

CRU – Centrum för Regional Utveckling

Regionala utvecklingsdirektören rapporterar direkt till regiondirektören och är ansvarig för kärnprocessen regional utveckling inom Region Västmanland.

En väl fungerande och utvecklad kollektivtrafik är en mycket viktigt regional utvecklingsfråga. Ansvar för länets kollektivtrafik ligger på Kollektivtrafikförvaltningen som är en förvaltning med en egen nämnd. Det finns dock ett nära samarbete mellan CRU och Kollektivtrafikförvaltningen, främst när det handlar om infrastrukturfrågor.

CHSU – Centrum för Hälso- och Sjukvårdsutveckling

Region Västmanland ansvarar för att de som bor i Västmanland får den hälso- och sjukvård och tandvård de behöver. Uppdraget är att se till att det finns medicinsk behandling av sjukdom. Vi arbetar också för att förebygga sjukdom och stärka individens självupplevda hälsa.

Målet är att all vård i regionen ska vara jämlik, tillgänglig och säker. Vården ska möta invånarnas behov, vara allmän och skattefinansierad. Våra utförare ska drivas av att vården håller god kvalitet.

En viktig del är det förebyggande hälsoarbetet och sjukdomsförebyggande arbetet, där vi måste tillgodose mer av invånarnas vård utanför sjukhusen. Det är en omställning som kräver ett utvecklat och gott samarbete mellan sjukhusvården, primärvården och kommunerna i länet.

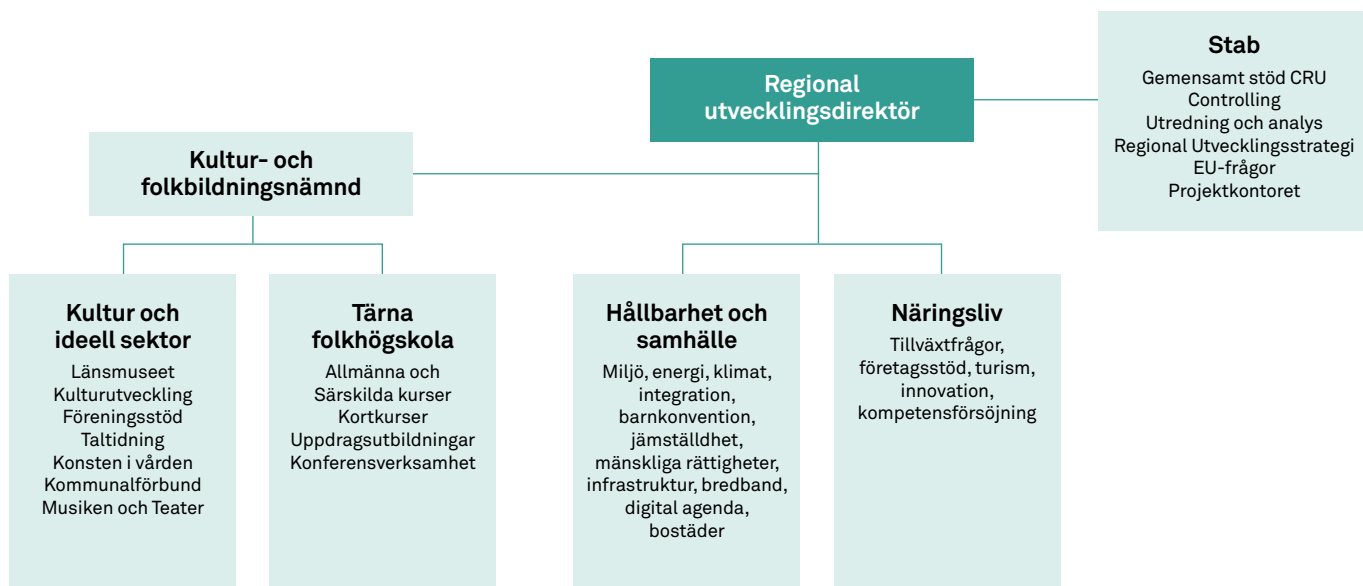
Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre, osunda levnadsvanor och ojämlikheter inom hälsoområdet gör det nödvändigt att arbeta hälsoorienterat och förebyggande.

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård är en viktig del i folkhälsoarbetet. Det innebär att vi både stärker hälsa och förebygger sjukdomar. Förhållningssätt, bemötande och förändringar av levnadsvanor är centrala områden för hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Varje del i hälso- och sjukvården har sitt ansvar. Arbetet sker även i samverkan med andra aktörer i länet.

Region Västmanland är medlem i det nationella nätverket för hälsofrämjande hälso- och sjukvård, HFS. Det betyder att det finns ett dokumenterat beslut i regionens ledning att arbeta i den riktningen. HFS-nätverket arbetar för att driva utvecklingen av en hälsofrämjande hälso- och sjukvård med fokus på god vård och jämlik hälsa för patienter, medarbetare och befolkning. Medlemskapet fungerar som ett stöd i regionens eget arbete.

Centrum för Regional Utveckling

> 4. Organisation för regionala utvecklingsfrågor

Regionens arbete med hållbarhet, folkhälsa och välfärdsutveckling

Region Västmanland har ett uppdrag att bidra till samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och en hållbar tillväxt och utveckling. Likvärdiga livsvillkor för alla västmanlänningar¹ ger en god grund för att vår region ska kunna vara livskraftig, attraktiv att leva och bo i och där en hållbar tillväxt kan utvecklas. Denna utveckling blir ett gemensamt värde för oss. En tydlig strävan är att alla verksamheter inom Region Västmanland ska bidra till utvecklingen av välfärden på ett hållbart sätt för en jämlik hälsa och att tillgodose invånarnas grundläggande behov och rättigheter. Det betyder att både det regionala utvecklingsuppdraget och uppdraget att utveckla hälso- och sjukvården ska bidra.

Därför arbetar vi utifrån från en tydlig kunskapsgrund med att utveckla, samordna och stötta i frågor som handlar om social hållbarhet, folkhälsa och välfärdsutveckling. Gemensamt för dessa frågor är att de påverkas av fördelningen av samhällets resurser, där alla invånare har rätt till likvärdig tillgång till olika välfärdstjänster och livsmiljöer av god kvalitet.

Följande verksamheter, inom CHSU och CRU, har ett särskilt ansvar att strategiskt utveckla, samordna och stödja andras arbete på regional och lokal nivå. Det görs bland annat genom omvärldsbevakning, kunskapsutveckling och kunskaps-spridning. Vi arbetar också med analys, uppföljning och metodutveckling. Tillsammans bidrar vi med expertkunskap både till regionens olika verksamheter, till våra samverkanspartners och andra regionala aktörer.

- Hållbarhet och samhälle, CRU, läs mer på sida 14
- Social välfärd och skola, CHSU, läs mer på sida 29
- Kompetenscentrum för hälsa, CHSU, läs mer på sida 32

4.3 ANDRA SAMVERKANSARENOR

Regionen har ett stort antal samverkansytor/arenor både på lokal, regional, storregional och nationell och EU-nivå.

Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft

Regeringen inrättade juni 2015 ett forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft med syfte att uppfylla den nationella strategin för 2015–2020. I forumet ingår politiker och tjänstemän från alla regioner. Målet med forumet är att göra det regionala tillväxtarbetet mer effektivt och resultat-inriktat. Forumet möjliggör detta genom att ge tillfälle till ökad dialog, samverkan, lärande och kunskapsspridning mellan företrädare för regionerna, regeringen och berörda statliga myndigheter. Forumet möts åtta gånger per år under perioden 2015–2020, fyra möten för nominerade politiker och fyra för utvalda tjänstepersoner.

Samverkan inom Östra Mellansverige (ÖMS)

Samverkan och planering i Östra Mellansverige (ÖMS) syftar till samsyn kring de storregionala utgångspunkterna för regional utveckling och annan rumslig planering för hela ÖMS. En förväntan är att det leder till bättre resultat och är mer resurseffektivt än om varje län driver sina egna utvecklingsprocesser utan koordinering med övriga län. En annan viktig ledstjärna är att dra nytta av Stockholmsregionens befolkningsmässiga, ekonomiska och politisk tyngd i ÖMS som helhet. ÖMS mångfald av såväl boendemiljöer som näringsmässig specialisering är en viktig drivkraft för att ta tillvara potential i en mer sammankopplad region.

¹ Oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning,

> 4. Organisation för regionala utvecklingsfrågor

Strukturfondssamarbete

Västmanland ingår i den NUTS-region, d.v.s. EUs indelning av Europa i regioner, som benämns Östra Mellansverige (ÖMS). Strukturfonderna omfattar fonder där fokus är på den Europeiska regionala utvecklingsfonden som förvaltas av Tillväxtverket och Socialfonden som förvaltas av Svenska ESF-rådet. Samarbetet syftar till att med stöd i fonderna och eget arbete hos regionalt utvecklingsansvariga i de fem regioner som omfattas (Uppsala, Sörmland, Östergötland, Örebro och Västmanland) nyttja fonderna för investeringar i strukturomvandling och effekter som når ut i näringslivet och i samhället bredare. Mål med arbetet är att stärka forskning och innovation, öka konkurrenskraften för små och medelstora företag, stödja övergången till koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer såväl som kompetensutveckling, sysselsättningsåtgärder och integrationsinsatser. Idag finns ett starkt utvecklat samarbete kring smart specialisering, vilket är ett ex ante krav på investeringar i fonderna.

För arbetet finns ett antal arbetsgrupper (Sociala utmaningar, CO2-omställning, EU2020+ för framtida sammanhållningspolitik). Arbetet leds i en struktur med en s.k. strukturfondsgrupp med tjänstemän, en ledningsgrupp med regionala utvecklingsdirektörer samt en politisk styrgrupp med representanter från de fem regionerna.

Samverkan med Länsstyrelsen

Region Västmanland har en överenskommelse med Länsstyrelsen som beskriver samverkan inom ett flertal områden. Beröringspunkterna mellan verksamheterna är många, exempelvis inom miljö- och klimat, integration, jämställdhet, livsmedel, bostadsbyggande och landsbygdsfrågor för att nämna några viktiga samverkansfrågor.

Stockholmsregionens EU-samarbete

Stockholmsregionen samverkar i EU-frågor och är aktiva i Bryssel genom den ideella föreningen Stockholmsregionens Europaförening (SEF). Region Västmanland är associerad medlem till föreningen.

Avsikten med ett gemensamt Brysselkontor för Stockholmsregionen är att främja medlemmarnas gemensamma politiska intressen genom att samverka i frågor som rör regionens förhållande till Europeiska Unionen. Till de prioriterade frågorna hör att följa arbetet inom EU:s institutioner och EU:s lagstiftningsprocess och skapa kontakter med beslutfattare och institutioner i syfte att påverka EU:s politik och programinnehåll. De ska också bidra till att förtroendevalda och tjänstemän i medlemmarnas organisationer får tidig information om relevanta EU-initiativ.

Mälardalsrådet

Mälardalsrådets uppgift är att vara forum för samverkan i strategiska frågor och skapa förut-sättningar för medlemmarna att agera samfällt. Det övergripande målet för Mälardalsrådet är att främja utvecklingen av Stockholm-Mälardalsregionen, och vara en mötesplats för politiken och för möten mellan näringsliv, politik och akademi i storregionala utvecklingsfrågor.

Mälardalsrådets fokusområden är infrastruktur och transporter, kunskap och kompetens, samt internationell konkurrenskraft. Dessa fokusområden får sitt mandat av Mälardalsrådets styrelse och drivs i processform av Mälardalsrådets kansli tillsammans med regioner och kommuner.

SKL

SKL är en arbetsgivar- och intresseorganisation som är en medlemsorganisation för alla kommuner, landsting och regioner. SKL:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla kommuner, landsting och regioners verksamhet. Både tjänstepersoner och politiker från regionen deltar i en stor mängd nätverk, styrelser, arbetsgrupper och projekt inom ramen för SKL:s verksamhet.

Reglab

Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling. Här möts regioner, myndigheter, forskare och andra för att lära sig mer. Inom Reglab drivs gemensamma utvecklingsprojekt, fördjupade regionala analyserna och erfarenhetsutbyte. Reglab har 24 medlemmar: 21 regioner/län, Vinnova, Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, och Tillväxtverket.

Storregionala kollektivtrafikfrågor

Ansaret för länets kollektivtrafik ligger inom Region Västmanland hos Kollektivtrafikförvaltningen. Kollektivtrafiken bidrar till regional utveckling på många sätt, inte minst genom att möjliggöra arbets- och studiependling. Infrastrukturen är en mycket viktig förutsättning för en väl fungerande kollektivtrafik och därför finns ett nära samarbete mellan Centrum för regional utveckling och Kollektivtrafikförvaltningen kring infrastruktur och kommunikationer. Samverkan med angränsande län sker främst genom samägandet av MÅLAB, Tåg i Bergslagen och Svealandstrafiken AB.

5. Verksamheten 2019–2021

5.1 NULÄGESBESKRIVNING

Den svenska ekonomin växer starkt. En god utveckling i omvärlden har gett draghjälp. Nu växer dock världshandeln lite långsammare vilket ger en mer normal utveckling framöver. Osäkerheten om den framtida utvecklingen har också ökat. Bland annat hot om utökade handelsrestriktioner och en bostadsmarknad som inte utvecklas lika starkt som tidigare påverkar. Tillförsikten inom näringslivet i Östra Mellansverige där Västmanlands län är beläget är dock mycket god. Särskilt inom tillverkningsindustrin är läget starkt och företagen ger mycket positiva omdömen kring exporten.²

Sysselsättningen i riket har utvecklats i god takt men svårigheter för arbetsgivare att hitta rätt kompetens dämpar utvecklingen något framöver. Antalet äldre och yngre i befolkningen ökar vilket innebär att de offentliga utgifterna ökar i högre takt. Det påverkar även arbetsmarknaden där efterfrågan på vissa yrkesgrupper kan väntas öka kraftigt framöver.

Västmanlands län påverkas även av mer långsiktiga trender. Dessa finns bland annat inom områden som demografisk utveckling, globalisering, klimat, miljö och energi samt social sammanhållning. Det pågår även utveckling där fler bor i storstadsregioner och digitaliseringens effekter slår igenom.

Några faktorer som påverkar samhällsutvecklingen

- Demografisk utveckling
- Globalisering
- Förändrat klimat
- Miljö och energianvändning
- Förskjutningar sker i den ekonomiska geografin
- Digitaliseringens effekter slår igenom

De senaste åren har befolkningen i Västmanlands län ökat i mycket hög takt. Antalet personer i de yngre och äldre åldersgrupperna ökar mest. Det innebär en demografisk utmaning. Första halvåret 2018 tycks dock befolkningen totalt sett öka i långsammare takt än i fjol men även i år väntas befolkningen öka mer än målet på 2 000 personer. I några av länets kommuner är dock befolkningsutvecklingen mycket svag.

En grund för att Västmanland ska vara ett attraktivt län att bo i är att det skapas en mångfald av attraktiva miljöer och upplevelser. Ett naturreservat, naturpark eller kulturreservat är exempel på sådana miljöer. De senaste åren har dessa ökat i antal. Att det finns tillgång till kulturupplevelser, att vi har en aktiv teater, är exempel på att vi har en mångfald av upplevelser. Tidigare undersökningar visar att de som bor i Västmanlands län trivs mycket bra. Tyvärr indikerar Region Västmanlands undersökning "Liv och hälsa ung" att andelen unga som uppger att de upplever god eller mycket god hälsa minskar.

² Se Konjunkturbarometern Konjunkturinstitutet.

> 5. Verksamheten 2019–2021

För att stärka möjligheterna till en god socialsammanhållning och för att människor ska kunna etablera sig i länet krävs även en väl fungerande bostadsmarknad. Bostadsbyggandet har ökat kraftigt i länet. I fjol nådde även länet målet om minst 1 000 färdigställda bostäder. Det finns dock fortfarande kommuner där bostadsbyggandet är lågt eller obefintligt. Samtidigt upplever de flesta kommuner att det råder en generell brist på bostäder. Jämfört med 2017 har dock byggaktiviteten mattats av. Det är betydligt färre lägenheter i flerbostadshus som påbörjades första halvåret 2018 jämfört med motsvarande period i fjol.

Omställningen mot ett mer hållbart samhälle pågår för fullt. Utsläppen av klimatpåverkande utsläpp från länet minskar kontinuerligt och det går nu åt mindre energi i förhållande till det som länet totalt sett producerar. Produktionen av både solkraft och biogas ökade i fjol. För solkraften var ökningen kraftig. Västmanlands län är ett exportorienterat län och många företag verkar på en global marknad. Globalisering öppnar nya marknader och utmaningar kring klimat och miljö ger en god efterfrågan på produkter och tjänster inom miljösektorn, t.ex. inom energiområde. Detta är områden där länet står sig starkt. Det är även viktigt att antalet nya företag ökar och att antalet exporterande företag ökar.

Västmanlands län har ett gynnsamt läge med tillgång till Mälardalens stora arbetsmarknad. Efterfrågan på arbetskraft är också stark i Västmanlands län, jobbtillväxten ökar och arbetslösheten faller tillbaka. Samtidigt är arbetslösheten hög jämfört med andra delar av landet och en stor andel av de arbetslösa befinner sig långt från arbetsmarknaden. Andelen sysselsatta har ökat i länet, både

bland utrikesfödda och bland inrikesfödda. En stor andel av företagen och offentliga arbetsgivare upplever svårigheter att rekrytera. Detta håller tillbaka sysselsättningstillväxten.

Goda pendlingsförutsättningar inom och utanför länet är centralt. En väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik är smörjmedlet som bidrar till att fler väljer miljömässigt hållbara transportmedel i sin vardag. Det stora investeringsringarna i bland annat nya järnvägar runt Stockholm bidrar på kort sikt till längre pendlingstider, men gör det på längre sikt enklare och snabbare för västmanlänningarna att nå en större arbetsmarknad. I länet ökar antalet resor med kollektivtrafiken men även bilresandet ökar.

Utbyggnaden av bredband fortsätter i regionen, andelen hushåll och företag med tillgång till snabbt bredband ökar stadigt. För att digitaliseringens effekter ska komma alla till del är det viktigt att utbyggnaden av bredband fortsätter.

5.2 VERKSAMHETENS MÅL

Samtliga verksamheter inom regional utveckling arbetar på olika sätt och i olika grad direkt eller indirekt mot målen i nuvarande RUP samt Region Västmanlands Regionplan 2019–2021.

5.3 BUDGET FÖR 2019

Verksamheten finansieras genom regionersättning, kommunala medel, statliga medel och andra externa projektmedel. En stor del är statliga medel (ca 66 mkr) från t.ex. Kulturrådet, Migrationsverket och Folkbildningsrådet. Kommunerna finansierar verksamheten med ca 12 mkr enligt tidigare inriktningsbeslut från Västmanlands kommuner och landsting (VKL).

TKR	CRU Stab 2019	Näringsliv 2019	KULTUR OCH FOLKBILDNINGSNÄMDEN			TILLHÖR CHSU 2019		Summa 2019
			Kultur och ideell sektor 2019	Tärna Folk- högskola 2019	Hållbarhet och samhälle 2019	Social välfärd och skola 2019	Folkhälsa 2019	
Intäkter								
Regionersättning	10 886	11 621	73 341	10 247	17 213	5 703	13 322	142 333
– Statliga medel	200		34 543	11 036	18 800	1 050		65 629
– Regionala bidrag	12 341							12 341
– Interkommunala ersättningar	4 900							4 900
– Projekt medel		7 330			2 107			9 437
– Övriga intäkter	276		6 015	3 681	10 192			20 164
Personalkostnader	-9 681	-14 504	-26 616	-15 087	-10 784	-5 640	-9 765	-92 077
Fasta kostnader	-946	-1 749	-9 378	-5 953	-2 834	-990	-2 097	-23 947
Verksamhetskostnader	-535	-2 698	-77 905	-3 924	-34 694	-123	-1 460	-121 339
– Regionala bidrag	-12 341							-12 341
– Interkommunala ersättningar	-5 100							-5 100
SUMMA	0	0	0	0	0	0	0	0

> 5. Verksamheten 2019–2021

5.4 CRU-STAB

Staben på CRU har uppdraget att vara en strategisk resurs för såväl regionutvecklingsdirektören som verksamheterna.

Arbetet med att ta fram en ny Regional Utvecklings Strategi (RUS) leds av CRU stab. Strategin ska ligga till grund för länets strukturfondsprogram, innovations- och näringslivsstrategi, länstransportplan och andra relevanta regionala program och insatser. Framtagandet av ny RUS sker i bred samverkan mellan Region Västmanland, Länsstyrelsen, kommunerna, näringslivsorganisationer, statliga myndigheter och civilsamhället. Målet är att regionfullmäktige ska fatta beslut om den nya RUS runt årsskiftet 2019/2020.

Till stabens uppdrag även hör att bedriva omvärldsbevakning och samhällsanalys, beakta de tvärspektoriella perspektiven, storregional samverkan i olika forum och se till helheten för hela CRU. Samt stödja regionens projektarbete både intern och externt.

CRU-STAB – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Staben ansvarar för att leda och samordna arbetet med regionala utvecklingsstrategin (RUS) i samverkan med berörda aktörer i länet och i ÖMS.

Staben driver analysfrågor och är ett aktivt stöd i projekt. Den samhällsekonomiska analysen ska utgöra ett värdefullt underlag i arbetet. Vidare ska staben vara en attraktiv part för kommuner och andra aktörer i det analytiska arbetet, till exempel genom analysnätverk.

Staben tar fram kvalificerade underlag som beskriver utvecklingen i länet, till exempel medborgarenkäten, befolkningsprognoser samt uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin. Till stabens uppdrag hör att arbeta fram system för att underlätta samordning och överblick för verksamhetsåret och kalenderhändelser. Staben ansvarar för att hålla ihop planering- och uppföljningsprocessen.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Arbete med framtagande regionala utvecklingsstrategin, RUS.
- Samordnar regionens arbete med frågor kring regional utveckling i länet.
- Storregional samverkan-ÖMS.
- Deltagande i nationella nätverk och projekt: Reglab, SKL, Projsam.
- EU/ internationell bevakning.
- Utveckla och driva analysnätverk med länets kommuner.
- Projekt- och analysstöd.
- Omvärldsbevakning.

5.5 HÅLLBARHET OCH SAMHÄLLE

Region Västmanland arbetar tvärssektoriellt för en hållbar utveckling inom områdena social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, dvs en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Frågorna är odelbara och behöver integreras med verksamhetsidé och kärnverksamhet. Vi arbetar integrerat med frågor om resurshushållning, miljöhänsyn och hälso- och sjukvård.

Verksamheten inom Hållbarhet och samhälle är ett strategiskt stöd inom frågor som omfattar miljö, jämställdhet, jämlikhet, mångfald, barns rättigheter, nationella minoriteter, delaktighet för personer med funktionsnedsättning, integration, infrastruktur, bredband, regional digital agenda och bostäder. Verksamheten kartlägger även hur Region Västmanlands arbete bidrar till de globala målen i Agenda 2030.

Miljö

Regionens miljöfunktion säkrar uppdraget om miljöcertifiering och efterlevnad av miljölagstiftning och andra bindande krav. Arbetet sker som strategiskt och operativt stöd till verksamheterna.

Det strategiska stödet innebär att skapa systematiska och förebyggande arbetssätt för ständiga miljöförbättringar i såväl processer som projekt och i beredningen av politiska ärenden. Det rör också att ställa krav i upphandling, tex av läkemedel eller vid val av fordon. Det operativa stödet är

att ge metodstöd, utbildning och information till verksamheterna för att efterleva miljöcertifiering, miljölagstiftning och för att nå miljömålen i Miljöprogram 2018–2022.

Social hållbarhet

Social hållbarhet innebär att mänskliga rättigheter tillgodoses och människor lever ett gott liv på lika villkor. De mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna omfattar alla människor. Region Västmanland arbetar aktivt med att se till att de mänskliga rättigheterna genomsyrar alla verksamheter och att människors lika värde säkerställs.

Barnets rättigheter

Barn är varje människa upp till 18 års ålder och utgör drygt 20% av alla invånare i Västmanland. Region Västmanlands arbete utgår ifrån FN:s konvention om barnets rättigheter som blir lag i Sverige 2020. Alla barn ska ges möjlighet till utveckling genom hela barndomen, mötas med respekt och vara delaktiga i frågor som rör barnet. Vi ska verka för att inget barn diskrimineras.

Genom att använda metoden ”Prövning av barnets bästa” inför åtgärder och beslut som påverkar barn, direkt eller indirekt, ansvarar vi för att sätta barns mänskliga rättigheter i fokus.

Jämställdhet

Utifrån såväl lagkrav som Agenda 2030, FN:s globala handlingsplan för hållbar utveckling, samt undertecknandet av CEMR-deklarationen har Region Västmanland påbörjat ett

> 5. Verksamheten 2019–2021

strategiskt arbete med jämställdhetsintegrering i Regionens verksamheter. Arbetet sker i samverkan med andra aktörer lokalt, regionalt och nationellt.

Jämställdhetsintegrering är en strategi som innebär att jämställdhetsperspektivet ska finnas med där beslut fattas, på alla nivåer och i alla steg. Som ett led i att vidareutveckla arbetet med jämställdhet har regionen rekryterat en jämställdhetsstrateg. Strategens roll är att vara sakkunnig både inom organisationen och ute i länet gentemot exempelvis kommuner och näringsliv.

Mångfald och integration

Region Västmanlands mångfaldsarbete bedrivs med både internt och externt fokus. Internt inkluderar arbetet utvecklingsfrågor kopplat till asylsökandes, nyanländas och tillståndslösas/gömdas rätt till hälso- och sjukvård.

I mångfaldsarbetet ingår också att tillgodose nationella minoriteters rättigheter. Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar, folkgrupper som har funnits i Sverige i flera hundra år. Deras rättigheter regleras i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I Västmanland bor uppskattningsvis ca 40 000 sverigefinnar. Region Västmanland är därför ett finskt förvaltningsområde vilket innebär att vi har ett särskilt ansvar för att bland annat stödja användningen av det finska språket.

Sverige har under de senaste åren tagit emot många nyanlända som behöver ges goda förutsättningar till etablering. Integrationsfrågan är viktig för hela regionen och Region Västmanland deltar i regionalt utvecklingsarbete i samverkan med flera externa parter, till exempel Länsstyrelsen, kommunerna, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och civilsamhället. Arbetet tar främst sin utgångspunkt i RÖK – ”Regional överenskommelse om samarbete kring nyanländas etablering och mottagande av ensamkommande barn i Västmanlands län 2016–2020”.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

2017 antog Sverige ett nytt nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken. Målet och regionens arbete utgår ifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och innebär att vi ska verka för målgruppens jämlika levnadsvillkor och fulla delaktighet i samhället. Detta ska nås genom universell utformning, åtgärda brister i tillgänglighet, ge stöd och hitta lösningar för individens självständighet samt förebygga och motverka diskriminering med specifikt fokus på ökad jämställdhet och ett barnrättsperspektiv. Målgruppen ska på olika vis vara delaktiga i planeringen av åtgärder och beslut som

kan komma att påverka dem. De ska också ses som en resurs/bollplank när det gäller att öka kunskapen i organisationen.

Samhällsutveckling

Samhället står inför utmaningar att hantera i takt med en växande befolkning och ökad tillväxt. En väl utbyggd transport- och digitalinfrastruktur är förutsättningar för en hållbar utveckling där digitaliseringens möjligheter kan tas till vara och där effektiva transportmöjligheter finns. Samtidigt som förutsättningarna skapas behövs även insatser för att förändra invanda beteendemönster för att kunna uppnå och bibehålla en hållbar tillväxt.

Infrastrukturen ska ge den tillgänglighet som krävs för en integrerad bostads- och arbetsmarknad som präglas av social hållbarhet, en ökad sysselsättning bland invånare och en god kompetensförsörjning samt effektiva gods-transporter.

Transportinfrastruktur

Den regionala transportinfrastrukturplanen 2018–2029 ska bidra till de transportpolitiska målen och ge förutsättningar för både gods- och persontrafik i hela länet. Tillgänglighet med säkerhet i fokus ska ta höjd för den mänskliga faktorn där målet är att inga ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken.

Med en växande befolkning och ökad tillväxt innebär att transportbehovet inte kan antas minska och miljömålen är en utmaning som behöver hanteras. Transporter står för ungefär en tredjedel av alla utsläpp. Ett mer effektivt användande av transportsystemet är därför helt avgörande tillsammans med de möjligheter som digitaliseringen kan ge.

Transportinfrastrukturplanen för 2018–2029 innebär stora satsningar för att utveckla det hållbara resandet i länet. Under 2019 kommer arbetet med cykelinfrastrukturen att fortsätta tillsammans med utvecklingen av infrastrukturen för kollektivtrafiken. Arbetet fortsätter även med planering av genomfart Fagersta där riksväg 68 ska byggas om för att möta både de oskyddade trafikanternas behov samtidigt som godstransporterna ska underlättas. För genomförandet av planen har en genomförandeplan upprättats som revideras årligen tillsammans med kommunerna. Den omfattar åtgärder både på den statliga- och den kommunala infrastrukturen.

Regionen kommer noggrant fortsätta följa statens arbete med genomförandet av den nationella transportplanen där exempelvis utbyggnaden av E18 Köping-Västjärda samt Mälarbanan är av yttersta vikt för regionens utveckling.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Bredband och digitalisering

Det övergripande målet med arbetet är att främja utbyggnad av bredband och ge förutsättningar för en ökad digitalisering som skapar nytta för invånare och företagare. Detta kommer att bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i hela länet. Region Västmanland har en viktig roll i samverkan och dialog med kommuner, marknadsaktörer, föreningar, andra regioner, myndigheter och andra organisationer som har betydelse för bredbandsutbyggnaden och digitaliseringen i länet. Detta arbete förutsätter ett horisontellt angreppssätt över flera områden.

Regionen har antagit de nationella bredbandsmålen som inriktning för arbetet. Det innebär bland annat att 95% av hushållen och företagen bör ha tillgång till bredband av minst 100 Mbit/s år 2020. Arbetet sker genom de regionala bredbandskoordinatorerna som ska verka för ökad samordning, samverkan och uppföljning av bredbandsutbyggnaden i länet. En del i arbetet är också att sprida kunskaper med nyttan av bredband. Bredband är idag en lika viktig samhällsinfrastruktur som vatten och avlopp, el, vägar och avfallshantering. Det finns ett behov av att IT-infrastrukturen i högre utsträckning integreras i ett tidigt skede i planprocesserna. För att åstadkomma detta behövs kunskapshöjande insatser och deltagande i de planprocesser där samhällsplaneringen sker.

Gällande digitalisering är huvudinriktningen i länets Regionala Digitala Agenda att digitala tjänster ska finnas tillgängliga för alla på lika villkor. Avsikten med en regional agenda för Västmanland är att få tillstånd ett sammanhållet arbete inom länet och ta tillvara på den potential och möjligheter som digitalisering ger, då vi ska möta befintliga och kommande samhällsutmaningar. Under 2019 etableras en tjänst som regional digitaliseringskoordinator som ska arbeta med implementering av den nationella digitaliseringsstrategins delmål.

Region Västmanland och länets samtliga kommuner är sedan 2018 delägare i Inera. Inera koordinerar och utvecklar gemensamma digitala lösningar till nytta för invånare, medarbetare och beslutsfattare och kan erbjuda stöd till ägarnas verksamhetsutveckling.

HÅLLBARHET OCH SAMHÄLLE – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Hållbarhet och samhälle är en verksamhet inom Centrum för regional utveckling. Verksamheten omfattar frågor som mänskliga rättigheter, barns rättigheter, nationella minoriteter, integration, miljö, infrastruktur, bredband och regional digital agenda.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Genomförandet av transporthandlingsplanen.
- Påbörja arbetet med att ta fram inriktningsmål för Regionens arbete inom social hållbarhet.
- Kartlägga regionens arbete gentemot Agenda 2030 och identifiera relevanta indikatorer för uppföljning av arbetet.
- Ta fram en handlingsplan för Regionens arbete med bredbandsutbyggnad och digitalisering.
- Kartläggning av områden med bristande bredbandstäckning samt framtagande av planerings- och beslutsunderlag.
- Genomföra projekt kring cirkulära materialflöden.
- Ta fram en webbutbildning om tolkanvändning i vården.
- Tillse att ett koncept för hälsoorientering för nyanlända ungdomar tas fram och erbjuds av Region Västmanland i samarbete med länets gymnasieskolor.
- Stödja utveckling av arbetssätt och metoder för att minska psykisk ohälsa hos nyanlända.
- Anta mål och riktlinjer för regionens minoritetspolitiska arbete.
- Öka kunskapen om barns rättigheter genom att utbilda medarbetare på olika nivåer.
- Öka baskunskapen om bemötande gällande personer med funktionsnedsättningar.

5.6 NÄRINGS LIV

Näringslivsutveckling

Region Västmanlands arbete med näringslivsfrågor utgår från den nationella ”strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft (2015–2020), det Regionala utvecklingsprogrammet (RUP) och Affärsplan Västmanland (APV). Det regionala tillväxtarbetet bedrivs i bred samverkan med länets kommuner, regionala och nationella myndigheter, företagsfrämjande organisationer och andra nätverk.

Affärsplan Västmanland, APV, handlar i stor utsträckning om att säkerställa ett effektivt och relevant innovationssystem och utveckling av nya och befintliga företag. I genomförandet arbetar vi bland annat med tre råd, d.v.s. Innovations-, Internationaliserings- och Nyföretagarrådet. Region Västmanland är delägare i ALMI Mälardalen och i Västerås Science Park.

Region Västmanland förfogar över statliga utvecklingsmedel för företagsstöd och projektfinansiering. Dessa medel är exempel på verktyg i genomförandet av strategin. En stor andel av verksamheten i innovationssystemet drivs i projektform och delfinansieras av Region Västmanland med dessa medel, ofta i kombination med medel från EU:s strukturfonder.

I Västmanland finns fyra identifierade styrkeområden med internationell konkurrenskraft – automation, energi, järnväg samt hälsa och välfärd. Det pågår ett omfattande utvecklingsarbete för att stärka styrkeområdena. Det arbetet sker också i nära samarbete med övriga regioner i Östra Mellan-sverige.

Näringslivsverksamheten arbetar systematiskt och strategisk för att förstärka hållbarhetsperspektivet, både internt och externt. En handlingsplan för integrering av miljö- och klimatperspektivet i tillväxtarbetet finns framme och projektet Jämställd regional tillväxt har lett till konkreta verktyg för att uppnå målet att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Turism

Regionens arbete med besöksnäringen utgår bland annat från de mål och strategier som framförs i Västmanlands RUP och den nationella strategin för svensk besöksnäring. Syftet med verksamheten är att stödja utvecklingen av en hållbar och mer lönsam turismnäring i Västmanlands län och Stockholm-Mälardalsregionen. Verksamheten utgår ifrån arbetsmodellen Utvecklingsprocess för turismnäringen i Västmanland och arbetar utifrån tre övergripande insatsområden:

- Strategisk utveckling och ledning. Utveckling av regionala, nationella och internationella nätverk för omvärldsbevakning och utveckling av destinationer och verksamheter i regionen. Uppstart och styrning av projekt.
- Internationell utveckling. Utveckling av produkter, försäljningsstrukturer samt internationella, nationella och regionala nätverk för affärsutveckling och försäljning på en internationell marknad.
- Nationell utveckling. Utveckling av verksamheter för bättre kvalitet och hållbarhet samt effektivare arbete med digitala bedömnings- och försäljningskanaler.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Region Västmanland Innovation

Region Västmanland Innovation är regionens verksamhet som stödjer innovation. Verksamheten arbetar för att bidra till ett gott innovationsklimat och stötta utveckling av nya idéer inom hälso- och sjukvård samt tandvård. Region Västmanland Innovation bedriver:

- Testmiljö som vänder sig till alla som har en idé, oavsett om man är anställd i Region Västmanland eller inte. I testmiljön utformas och utförs uppdrag för att exempelvis verifiera idéer mot slutanvändare eller samordna tester i verklig miljö.
- Medarbetarinnovation, som ger stöd till personal med innovationsidéer. Detta arbete sker i nära samverkan med bl.a. ALMI. Medarbetarinnovation vänder sig till personal inom Region Västmanland som har en idé om en ny produkt eller tjänst.
- Stöd i form av exempelvis ekonomi, kontaktvägar och avtalsskrivning t.ex. till verksamhet inom Region Västmanland som vill utveckla något nytt.

Region Västmanland Innovation kompletterar och samverkar med andra aktörer i länet för ett effektivt nyttjande av gemensamma resurser. Vi verkar för ett samordnat stöd för idébärare från idé till kommersialiserad lösning.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en av de viktigaste tillväxtfrågorna för lokal, regional och nationell nivå. Enligt många företag är brist på rätt kompetens det största tillväxthindret och bristen hämmar utvecklingen i företagen. Svårigheten med matchningsproblematiken har förändrats genom åren. Dels ser vi en ökning i förändring av kompetenskrav, men den största orsaken till mismatchningen är att vi har ett ökat utbud av arbetskraft med svag ställning på arbetsmarknaden.

Region Västmanlands arbete med kompetensförsörjning är ett regeringsuppdrag som ska utgå från regionala utmaningar och prioriteringar. I enlighet med villkorsbrevet för 2018 ska regionen fastställa målsättningar för regionalt kompetensförsörjningsarbete i samverkan med olika aktörer och tillhandahålla analyser och prognoser. Regionen ska också stödja och främja insatser inom utpekade fokusområden som innebär att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering, medverka i planering av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning samt bidra till etablering av lärcentrum.

I arbetet med kompetensförsörjning samordnas kompetensstrategiska frågor av Kompetensrådet. Kompetensrådet är sammansatt av olika representanter från utbildningssidan och från arbetslivet och leds av Region Västmanland och regionens utvecklingsdirektör. Fyra prioriterade områden lyfts fram:

- Höja den grundläggande utbildningsnivån
- Arbetskraft utlandsfödda kvinnor
- Samverkan utbildnings/AF/arbetsliv
- Attraktiva arbetsplatser

NÄRINGS LIV – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Arbetet i näringslivsverksamheten består av fyra huvuddelar; näringslivsutveckling, turism, innovation och kompetensförsörjning. Verksamhetens fokus är bl.a. på hållbar regional tillväxt, utveckling av nya och befintliga företag, innovationer till nytta för våra invånare och att stärka bilden av länet som en bra plats att bo och verka i.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Utveckla den samverkan som sker inom innovations- internationaliserings- och nyföretagarområdet, bl a genom ökad tydlighet mellan olika roller hos aktörer i länet.
- Förbättra tillgång till finansiering, såväl för små och medelstora företag som olika satsningar.
- Ytterligare utveckla samarbetet med övriga regioner inom Östra Mellansverige, m.fl.
- Genomföra uppföljning och analyser av länets utveckling och genomförda insatser.
- Förstärka hållbarhetsperspektiven i tillväxtarbetet utifrån jämställdhet, integration och miljö.
- Identifiera utvecklingsområden tillsammans med länets kommuner, utveckla samarbetet.
- Verka för att länets styrkeområden, Automation, Energi, Järnväg samt Valfärd och hälsa, tar en aktiv roll och utvecklas i ett europeiskt sammanhang.
- Utveckla formerna och organisering av det regionala kompetensförsörjningsarbetet.
- Ta fram en regional kompetensförsörjningsstrategi.
- Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens.
- Stödja och främja insatser gällande validering, yrkesvux och lärcentra.
- Vidareutveckla Regionens testmiljö för produkter och tjänster inom hälso- och sjukvården.
- Erbjuder innovationsstöd till Regionens personal för utveckling av idéer.
- Tematisk utveckling av besöksnäringen, t ex inom cykel, måltid och vandring.
- Utveckling av internationell försäljning med fokus på natur- och kulturturism.
- Rådgivning inom kvalitetssäkring och hållbar utveckling för besöksnäringens aktörer.
- Handledning i digitala kanaler för besöksnäringens aktörer.

5.7 KULTUR OCH IDEELL SEKTOR

Region Västmanland arbetar för att det ska finnas ett rikt och tillgängligt kulturutbud och föreningsliv i hela länet. Ett rikt utbud av aktiviteter gör vårt län attraktivt att leva och arbeta i. Kultur är även en del av folkhälsan och utgör därför en viktig del av den hälsofrämjande regionen.

Kultur och ideell sektor är en verksamhet inom Centrum för regional utveckling som består av tre enheter. Västmanlands läns museum, Kulturutveckling samt Gemensamma funktioner. I verksamheten ingår även Konsten i vården, Taltidningen samt bidrag till föreningar och organisationer. Kultur och ideell sektor har det övergripande ansvaret för regional kulturverksamhet och Region Västmanland ingår i Kultursamverkansmodellen. Kultursamverkansmodellen är en nationell reform som ger regionerna ett större inflytande över den statligt finansierade regionala kulturen. Modellen bygger på dialog och samspel mellan den nationella, regionala och lokala nivån. En förutsättning för modellen är att regionerna tar fram regionala kulturplaner.

Genom de regionala kulturinstitutionerna Västmanlands läns museum, Västmanlandsmusiken, Västmanlands Teater, Arkiv Västmanland samt Västmanlands läns hemslöjdsförbund medverkar Region Västmanland till att ge invånarna tillgång till kulturupplevelser av hög kvalitet. Länets regionala kulturutvecklare och konsulenter har en viktig roll i genomförandet av länets kulturplan.

Andra delar av kulturverksamheten handlar om utvecklingsarbete och fördelning av stöd till regionala föreningar, kulturaktörer och kulturprojekt.

Kultur och ideell sektor stödjer politiken i samverkansgruppen Kultur och Idrott och ansvarar för en rad olika nätverk inom kulturområdet där kommuner, institutioner och andra aktörer ingår.

Regional Kulturplan – Kultursamverkansmodellen

Genom kultursamverkansmodellen har staten, regioner och kommuner engagerat sig på ett nytt sätt i kulturfrågorna. Kulturens betydelse för regional utveckling och stark regional attraktivitet är en viktig resurs i en hållbar samhällsutveckling.

Kulturverksamheterna bidrar till samhällets långsiktiga hållbarhet och knyter an till flera delmål i Agenda 2030. Genom en kulturell infrastruktur i hela länet främjas alla invånares möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Det konstnärliga skapandet är en förutsättning för ett dynamiskt kulturliv och många olika berättelser lyfts fram för att stärka de västmanländska identiteterna. Detta sker genom kulturell mångfald, konstens egenvärde och konstnärlig kvalitet inom de olika konstarterna. Principen om armlängds avstånd tillämpas inom alla verksamheter.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Under 2017 och 2018 har det arbetats fram en ny Regional Kulturplan för Västmanland. Detta har skett i samverkan med länets kommuner, kulturverksamheter, civila samhället, professionella kulturskapare och övriga delar av kulturlivet. Invånarnas tankar och idéer är viktiga för kulturens utveckling i Västmanland.

Kulturplanen är Region Västmanlands program för hur regionen tillsammans med olika samarbetspartners ska utveckla kulturområdet 2019 – 2022. Den pekar ut övergripande strategier och utvecklingsområden och är även underlag för Region Västmanlands ansökan om statsbidrag för regional kulturverksamhet.

Regional Folkbildningsverksamhet

Regionen Västmanland har en flerårig överenskommelse med Västmanlands länsbildningsförbund som är ett regionalt samarbetsorgan för folkbildningen i Västmanland. Medlemmar är studieförbundens distriktsorganisationer och folkhögskolorna i länet. De centrala arbetsuppgifterna är samråd och samverkan samt information och demokratiska processer. Förbundet fördelar och sammanställer regionsanslaget utifrån politiskt beslutad fördelningsmodell.

Kommunalförbund Musik och Teater

Genom de två kommunalförbunden Västmanlandsmusiken och Västmanlands Teater tar Region Västmanland och Västerås stad ett gemensamt ansvar för regional musik- och teaterverksamhet.

Västmanlandsmusiken är ett kommunalförbund med Västerås stad (90 %) och Region Västmanland (10 %) som medlemmar. Västmanlandsmusikens uppdrag är att arrangera, producera och stödja musik- och dansverksamhet i hela Västmanlands län.

Västmanlands Teater är ett kommunalförbund med Region Västmanland (51 %) och Västerås stad (49 %) som medlemmar. Teaterns uppdrag är att arrangera, producera och stödja teaterverksamhet i Västmanlands län. I kommunalförbundet ingår även driften av Västerås Teater.

Konsulentverksamhet finns inom båda kommunalförbunden, Teatern har en amatörteaterkonsulent och en riksteaterkonsulent. Musiken har en danskonsulent.

Föreningsbidrag

Region Västmanland fördelar årligen stöd till regionala organisationer som har medlemmar och verksamhet i Västmanlands län, exempelvis handikapporganisationer, ungdomsorganisationer, pensionärsorganisationer, idrottsrörelsen, kulturföreningar och övriga ideella föreningar. Regionen fördelar även stöd till det fria kulturlivet via Kulturprojekt.

Kulturstipendium och Hedersgåva

Region Västmanland delar årligen ut kulturstipendier och hedersgåva som är avsedda att stödja och uppmuntra förtjänstfulla insatser inom kulturområdet.

Västmanlands läns museum

Västmanlands läns museum arbetar i hela länet, med utgångspunkt från de publika lokalerna i museihuset Karlsgatan 2 i Västerås. På Karlsgatan 2 finns läns museets lokaler för basutställningar, tillfälliga utställningar, pedagogik och möten samt arkiv och bibliotek. I Västra fabriken i Hallstahammar ligger WestmannaArvet med museets föremålsdepå och fotonegativarkiv, vård- och registreringslokaler samt verkstäder. Övergripande ska läns museet bidra till ett livskraftigt kulturliv i hela länet, aktivt medverka i samhällsutvecklingen och bidra till en hållbar regional utveckling. Läns museet ska vara en obunden arena för demokrati där möjligheter ska finnas att föra dialog, reflektera och debattera. Verksamheten ska vara kunskapsbaserad, tillgänglig och bejaka mångfald samt inbjuda till delaktighet, medskapande, kreativitet och kulturell förnyelse.

Västmanlands läns museum fördjupar under 2019–2022 kunskapen om mångfalden i det västmanländska kulturarvet, förmedlar och väcker opinion, ökar insikten om det förflutna och berikar perspektiven på samtiden och framtiden. Läns museet arbetar med utveckling av den digitala infrastrukturen för att skapa ett prioriterat, effektivt och kvalitetssäkrat handhavande samt en säker och hållbar lagring av digital information. Detta arbete är en förutsättning för att göra museets samtliga samlingar tillgängliga.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Västmanlands läns museums prioriterade mål för verksamheten

- Genomföra ett brett pedagogiskt utvecklingsarbete kring länets historia med fokus på barn och unga.
- Utveckla samarbete, nätverk och ökad dialog med länets kulturinstitutioner, museer och andra verksamheter inom musei- och kulturarvsområdet.
- Museet deltar i den fortsatta utvecklingen av arbetsformerna inom Ekomuseum Bergslagen, där arbetet bedrivs i samarbete mellan kommuner, föreningar, ideell verksamhet och professionella.
- Utveckla och stärka Karlsgatan 2 som mötesplats och kulturscen för konst och kulturarv för länet och staden tillsammans med Västerås Konstmuseum.
- Utforska och utveckla hur regionens kulturarv och Västmanlands läns museum kan vara en central aktör för den demokratiska dialogen i regionen.
- Utveckla en strategi och en handlingsplan för hållbar och effektiv digitalisering av verksamheten vid Västmanlands Läns museum.
- Fortsätta att utveckla kulturmiljövårdsarbetet i länets kommuner i samverkansprojekt med länsstyrelsen och respektive kommun.
- Ta fram en gemensam kulturarvsstrategi tillsammans med länsstyrelsen och länets regionala kulturarvsaktörer.

Kulturutveckling

Kulturutveckling arbetar strategiskt med utveckling inom områdena bibliotek, läsfrämjande och litteratur, film, bild och form och barn- och ungdokumentation samt arrangörsutveckling och föreningsliv. Kulturutvecklarna ska vara verksamma i hela länet och genom sin kompetens inom olika områden samverka med kommuner, föreningar och andra aktörer. Kulturutveckling ska arbeta för gränsöverskridande möten och internationella kontakter har blivit en allt viktigare del i vårt samhälle.

Kulturutveckling arbetar för den digitala delaktigheten hos regionens invånare genom att skapa digitala mötesplatser samt att arrangörer använder evenemangskalendern för Västmanland.

Kulturutveckling ska arbeta för att synliggöra professionella kulturskapares betydelse för Kulturella och kreativa näringar i Västmanland och stödja initiativ som kan bidra till att utveckla näringen. Bland annat så behöver enheten långsiktigt formalisera och utveckla konstområdesövergripande dialoger med länets professionella kulturskapare samt att skapa mötesplatser.

Arrangörer och föreningsliv

Arrangörer är viktiga för den kulturella infrastrukturen i hela länet. Kulturutveckling arbetar med att utveckla infrastrukturen för arrangörer i länet genom kompetenshöjande insatser samt exempelvis genom att kartlägga lokaler tillgängliga för arrangemang. Detta sker genom samordning och samverkan mellan olika arrangörer i länet, bland annat sker samordning av kulturstöd till arrangörer av med ett arrangörsnätverk som referensgrupp. En viktig del är att främja kompetensutveckling och skapa plattformar för erfarenhetsutbyte och en kontinuerlig dialog med civilsamhällets organisationer.

Barn- och Ungkultur

Kultur för och med barn och unga är prioriterat inom alla kulturverksamheter. Med detta menas att kulturlivet ska utvecklas med särskilt fokus på barns och ungas rätt till kultur. Konst och kultur ger förutsättningar för delaktighet, utveckling och sammanhang.

- Verka för att kommunerna söker nationella medel för kultur i förskola och skola.
- Utveckla en kreativ mötesplats där barnen och personalen kan möta aktiva kulturpedagoger inom olika kulturområden.
- Undersöka förutsättningar för en regional kulturgaranti som ska öka tillgången till professionell kultur för förskolor, skolor och gymnasium.
- Utveckla befintliga eller nya mötesplatser (fysiska & digitala) där barn och unga är, där kulturen och kreativiteten får ta plats.
- Utveckla UKM som metod genom samhandling med andra aktörer.
- Utveckla ett mentorskap för unga.

Regional Biblioteksverksamhet

Den regionala biblioteksverksamheten stödjer folkbibliotekens verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Detta för att dessa ska kunna ge bättre service till allmänheten och bli självklara samverkanspartners på lokal nivå när det gäller infrastruktur för kunskap och kultur och för att skapa en större likvärdighet mellan länets bibliotek. En stor del av den kvalitetshöjande metodutvecklingen sker i samverkan med andra regionala och nationella biblioteksverksamheter.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Det övergripande målet är att ge stöd till folkbiblioteken i länet. Bland annat så kommer ett samarbetsavtal upprättas mellan kommunerna i samverkan Bibliotek i Västmanland. Hållbara strukturer för flytande bestånd måste utvecklas så att invånarna i länet kan låna och lämna medier vart de vill. Här ingår också att utveckla hållbara transporter mellan biblioteken och arbeta med bibliotekens digitala kompetens.

Den regionala biblioteksverksamheten har också i uppdrag att strategiskt arbeta med att stärka den läs- och litteraturfrämjande verksamheten i länet. Det sker bland annat genom att utveckla nätverket för samverkan inom läsfrämjande mellan regionen, kommunerna, folkhögskolor, studieförbund, idrottsrörelse, kultur, skola och fritid. Stöd till nya modeller och metoder för läs- och litteraturfrämjande verksamhet ska också tas fram.

Filmkulturell verksamhet

Västmanland ska vara en levande och rik filmregion utifrån den rörliga bilden som konst, pedagogiskt verktyg och näring. Den regionala filmkulturella verksamheten utgår från de nationella filmpolitiska målen och arbetar strategiskt

med att främja kommunernas, civilsamhällets och kulturskaparnas samarbete för ökad kompetens och kvalitet inom tre prioriterade områden: film för barn och unga, filmskapande och film och publik. Arbetet består bland annat i att utveckla kompetensen inom filmpedagogik i länet samt att utveckla utbudet av fritidsaktiviteter och utbildning inom film och rörlig bild. Ett delmål är att stärka filmen som kreativ näring.

Gemensamma funktioner

Gemensamma funktioner är en stödfunktion till övriga enheter inom Kultur och ideell sektor. Enheten har ett övergripande ansvar för administration, kommunikation, museiteknik, fastighets- och säkerhetsfrågor, vaktmästeri samt IT förvaltning. Lokalerna på Karlsgatan 2 delas med Västerås konstmuseum liksom besöksservice med reception och butik.

Enheten ansvarar webbportalen Kulturarv Västmanland. Kulturarvsportalen kommer att utvecklas under perioden i samarbete med andra aktörer inom kulturarvsområdet. Målet är en levande portal som kunskapskälla och utbyte där kulturarv hålls levande, delas och används.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Västmanlands Taltidning

Västmanlands Taltidning vänder sig till personer med synnedsättning eller svårigheter att läsa tryckt text och tillhandahåller samhällsinformation, reportage, evenemangstips och annan information som underlättar synskadades vardag. Taltidningen ger ut en länstaltidning, nio kommunala taltidningar samt den lättlästa taltidningen Fredagsgodis varje vecka. Taltidningarna är kostnadsfria och ges ut på CD och via Myndigheten för Tillgängliga Mediers taltidningsserver. Taltidningen erbjuder en inläsningstjänst för synskadade och utför inläsningar på uppdrag av externa aktörer. Västmanlands Taltidnings egenproducerade inslag kan också höras på tidningens hemsida.

Konsten i vården

Region Västmanland har en konstsamling med omkring 7 000. Vetenskaplig forskning bekräftar att den estetiska gestaltningen av vårdmiljöer är av betydelse för människors tillfrisknande, trivsel och prestation. Målet är att främja hälsa och vårdutveckling i alla typer av lokaler där Region Västmanlands verksamheter fortgår. En del av Konsten i vårdens uppdrag är förvaltning av Region Västmanlands konstinnehav samt med byggnadsanknuten estetisk gestaltning vid ny- och ombyggnationer i samarbete med regionfastigheter. Planer finns att genomföra en förstudie om bildandet av ett Resurscentrum för offentlig konst i samverkan med kommunerna i regionen. Målet är ett kompetenscentrum där kunskap, kontakter och stöd finns att hämta i samband med t ex nya konstuppdrag, upphandlingsfrågor, förvaltning, pedagogik och fortbildningar kring den offentliga konstens rutiner och möjligheter för såväl konstnärer som kommunernas medarbetare.

KULTUR OCH IDEELL SEKTOR – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Kultur och ideell sektor är en verksamhet inom Centrum för regional utveckling. I verksamheten finns tre enheter Västmanlands läns museum, Kulturutveckling samt Gemensamma funktioner. I verksamheten ingår även Konsten i vården, Taltidningen samt bidrag till föreningar och organisationer.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Arbeta utifrån den antagna Regionala Kulturplanen 2019–2022.
- Genomföra ett brett pedagogiskt utvecklingsarbete kring länets historia med fokus på barn och unga.
- Utforska och utveckla hur regionens kulturarv och Västmanlands läns museum kan vara en central aktör för den demokratiska dialogen i regionen.
- Ta fram en gemensam kulturarvsstrategi tillsammans med länsstyrelsen och länets regionala kulturarvsaktörer.
- Utveckla samordning av kulturstöd till arrangörer där arrangörsnätverket är referensgrupp.
- Verka för att kommunerna söker nationella medel för kultur i förskola och skola.
- Undersöka förutsättningar för en regional kulturgaranti som ska öka tillgången till professionell kultur för förskolor, skolor och gymnasium.
- Upprätta ett samarbetsavtal mellan kommunerna i samverkan Bibliotek i Västmanland.
- Utveckla hållbara strukturer för flytande bestånd, att invånarna i länet kan låna och lämna medier vart de vill.
- Utveckla nätverket för samverkan inom läsfrämjande mellan regionen, kommunerna, folkhögskolor, studieförbund, idrottsrörelse, kultur, skola och fritid.
- Utveckla kompetensen inom filmpedagogik i länet samt stärka filmen som kreativ näring.
- Utveckla samverkan genom Ett kulturliv för alla Konst.
- Utveckla kulturarvsportalen till att bli en kunskapskälla och plats för utbyte där kulturarv hålls levande, delas och används.
- Kommunicera och marknadsföra taltidningen.
- Undersöka förutsättningar för bildandet av ett Resurscentrum för offentlig konst i samverkan med kommunerna i regionen.

5.8 TÄRNA FOLKHÖGSKOLA

Folkbildning är utbildning och bildning för vuxna. Den är ”fri och frivillig” i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta. Den statliga myndigheten Folkbildningsrådets uppgift är att fördela och följa upp statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund.

Region Västmanland är huvudman för Tärna folkhögskola. Folkbildning är en viktig del i samhällsutvecklingen eftersom den möjliggör för alla medborgare att öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.

Region Västmanlands arbete med folkbildning ger många invånare med icke avslutade eller påbörjade gymnasiestudier en förnyad chans till studier och i förlängningen arbete. Folkhögskolornas unika pedagogik lämpar sig särskilt bra för vuxenutbildning och ger möjlighet att få grundläggande behörighet samt skaffa sig en yrkesutbildning.

Det finns 155 folkhögskolor i Sverige. 42 folkhögskolor har landsting och regioner som huvudman, resterande skolor är knutna till olika folkrörelser.

Varje folkhögskola bestämmer själv över sitt kursutbud och sin profil och är inte bunden av centrala läroplaner. Något som utmärker folkhögskolan är samtalet och den studerandes aktiva deltagande i gruppen. Det politiska utskottet för Tärna Folkhögskola anger inriktning och plan för den pedagogiska verksamheten vid skolan enligt särskild plan som verksamheten har att följa.

Förutom att Region Västmanland är huvudman för Tärna folkhögskola lämnar regionen även bidrag till andra folkhögskolor där Västmanlänningar studerar, till länsbildningsförbundet och till distriktsstudieförbund. Region Västmanland stödjer och samarbetar också med Västmanlands länsbildningsförbund (VLBF) som är ett regionalt samarbetsorgan för folkbildningen i länet. Medlemmar är tio studieförbund, SISU Idrottsutbildarna och fyra folkhögskolor.

På Tärna folkhögskola handlar det inte bara om att läsa ämnen. Här gäller det hela människans utveckling. Hos skolan har många generationer samlat kunskaper – skolan är en av de äldsta folkhögskolorna i landet och startade sin verksamhet 1 november 1876.

Staten har följande mål med folkbildningen:

”Folkbildningen ska ge alla en möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.”

> 5. Verksamheten 2019–2021

Kurser och konferenser

Huvuddelen av Tärna folkhögskolas verksamhet består av långa kurser samt korta kurser. Verksamheten erbjuder även skräddarsydda uppdragsutbildningar och konferensverksamhet.

Långa kurser är kurser som är längre än 15 kursdagar och har en nedre åldersgräns på 18 år. Skolans långa kurser består av allmän kurs och särskilda kurser (profilkurser).

Allmän kurs, 1–3 år, är en kurs för dem som vill läsa in grundskole- eller gymnasiekompetens och skaffa sig behörighet för högre studier.

Tärna folkhögskola erbjuder också **Profilkurser**, eftergymnasiala utbildningar.

Skolans profilkurser är utbildning till hälsovägledare, IT-pedagog och filmarbetare.

Hälsovägledare, 1 år, en utbildning som ger kunskaper och verktyg för att handleda andra i helhetssynen på hälsa, **IT-pedagog**, 1 år, utbildningen som förbereder för ett yrke som pedagog och utbildare inom IKT (Informations- och kommunikationsteknik), samt **Filmarbetare**, 1 år, en utbildning för yrkesverksamhet inom filmbranschen.

Man kan även certifiera sig till **personlig tränare**, **kostrådgivare** och **massör** efter studier på Hälsovägledarutbildningen. Kurserna är 11 till 17 veckor långa.

Tärna folkhögskola ingår i **"Branschrådet för hälsa-folkhögskolor i samverkan"**, ett branschråd som består av 11 folkhögskolor som kan certifiera deltagare till kostrådgivare, personlig tränare och massör. Skolan var med och startade detta branschråd 2012.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Korta kurser är mellan 1–14 kursdagar och har en nedre åldersgräns på 13 år. Tärna folkhögskolas korta kurser planeras bl. a. inom de ovanstående långa kursernas profiler: friskvård, IT, film och skrivande.

Kortkurserna är ”inkörsport” till de långa kurserna eftersom verksamheten möter olika sorters människor samt att skolan visar dess olika profilområden i dem.

Folkhögskolan arbetar med kompetenshöjning på flera olika nivåer. Verksamheten erbjuder skräddarsydda **uppdagsutbildningar** där omfattning och innehåll anpassas till uppdragsgivarens önskemål. Skolan genomför bl. a. de extra satsningar som staten gör och som vänder sig till arbetslösa och relativt nyanlända medborgare, s.k. Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) och Etableringskurs. Dessa kurser görs i nära samarbete med Arbetsförmedlingen.

Verksamheten samarbetar även med andra enheter inom Region Västmanland och erbjuder utbildningar inom bland annat datorämnen och kärnämnen.

Skolans **konferensanläggning** erbjuds för verksamheter inom landsting/region, kommuner samt ideella föreningar och organisationer.

Vid Tärna folkhögskola finns riksrekryterande kurser som kräver internatboende. **Internatet** har en stark tradition inom folkbildningen. Internat och kök är en viktig resurs i den socialpedagogiska utvecklingen hos deltagarna på långa kurser och gör studietiden till en unik upplevelse. Även övriga verksamheter på skolan har nytta av internat och kök.

TÄRNA FOLKHÖGSKOLA – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Statens mål med folkbildningen är att:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang, att delta i samhällsutvecklingen,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och
- bidra till att bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

Den regionala styrningen av folkbildningen

Tärna folkhögskola ansvarar för, och bedriver folkbildningsverksamhet. Kursutbudet består av allmänna och särskilda kurser samt kortkurser. Skolan svarar också för uppdragsutbildningar och konferensverksamhet.

Strategiska mål för Tärna folkhögskola

Tärna folkhögskolas identitet speglas av verksamhetens tre strategiska mål med tillhörande indikatorer/nyckeltal. Dessa indikatorer mäts i styrkort vid varje delår- och årsbokslut.

Mötesplats

Tärna folkhögskola är en utbildnings- och konferensresurs. Skolan med internatet och köket erbjuder en kombination av boende, studier, fritid samt en inspirerande miljö.

Förändrare

Tärna Folkhögskola ska hålla en hög kvalitet och vara lyhörd för förändringar samt vilka behov som finns i samhället och hos medborgarna.

Aktör i samhället

Tärna Folkhögskola arbetar aktivt med samhällets olika aktörer inom utbildning och arbetsmarknad.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Arbeta aktivt med samhällets olika aktörer inom utbildning och arbetsmarknad.
- Uppdatera Filmarbetsutbildningen.
- Använda en tydlig plan för marknadsföring av skolans olika verksamheter.
- Uppfylla antal deltagarveckor (dv), ca 85 % ska göras på skolans långa kurser och ca 15 % på skolans korta kurser. (Tärna folkhögskola budgeterar totalt för ca 5000 dv.)
- Uppfylla målen från staten, Region Västmanland samt de strategiska målen genom att t.ex. mäta antal boende, nöjd kundindex, antal deltagare, besökare och övriga gäster, antal utåtriktade aktiviteter samt antal projekt som genomförs utifrån den samhällsutveckling som verksamheten uppmärksammar.
- Uppdatera verksamhetens strategiska mål. (Den nuvarande sträcker sig 2016–2019.)

5.9 SOCIAL VÄLFÄRD OCH SKOLA

Verksamheten Social välfärd och skola (SVOS) arbetar med regionala utvecklingsfrågor för områdena hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola och elevhälsa. Den övergripande målsättningen är att främja att invånarna i Västmanland har jämlika villkor inom vård, skola och omsorg och att de upplever Västmanland som ett attraktivt län att leva och bo i. Arbetet bedrivs utifrån regionens och de tio kommunernas samlade prioritering av vilka frågor som bedöms ha störst värde av ett gemensamt utvecklingsarbete. Verksamheten riktar sig främst till den politiska nivån och chefsnivåerna och finansieras av Region Västmanland och de tio kommunerna. Arbetet kan delas in i följande delvis integrerade huvuduppdrag; stöd till politisk nivå, omvärldsbevakning och regional samverkans- och stödstruktur för samverkan och utveckling.

Satsningar med statsbidrag riktade direkt till den regionala samverkans- och stödstrukturen har i stort sett upphört och förekommer endast undantagsvis, vilket medfört att antalet medarbetare inom SVOS har minskat. Samtidigt har förväntningarna från nationell nivå på vad den regionala samverkans- och stödstrukturen ska bidra med, både till nationell och lokal nivå successivt ökat.

Politisk nivå

SVOS stödjer politiken med förankrade underlag/kunskaper. Det gäller främst de politiska samverkansgrupperna Barn och unga och Äldre där SVOS har ansvarat för det direkta

tjänstemannastödet till dem under 2017 och 2018, men även Strategisk regional beredning. Samverkansgrupperna har arbetat fram och antagit verksamhetsplaner för den första verksamhetsperioden.

Omvärldsbevakning

En viktig del i SVOS uppdrag är att bevaka aktuell forskning, nationella initiativ och i förekommande fall även delta i samarbete som sker på nationell nivå. I första hand avses myndigheter, departement, Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL) och nationella nätverk med nationell nivå. Exempel på nationella sammanhang där SVOS medarbetare är representeranter är SKL:s nätverk för Regionala samverkans- och stödstruktur (RSS), Regionalt stöd – Uppföljning och analys (inklusive Öppna Jämförelser), Evidensbaserad praktik i funktionsnedsättningsområdet, Social barn- och ungdomsvård, Nätverket för kommunal hemsjukvård och Föreningen Vård- och omsorgscollege. SVOS medarbetare medverkar även i nationella processer som SBU:s arbete med inventering av kunskapsbehov, Nätverket för tjänstedesign m.m. En annan viktig del i uppdraget är samverkan med andra regionala aktörer inom Västmanland som länsstyrelsen, Mälardalens högskola med flera.

SVOS medverkar till att frågor som lyfts från lokal nivå till regional också förs vidare till nationell nivå och vice versa.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Regional samverkans- och stödstruktur – ledning och stöd i samverkansprocesser

Regionens hälso- och sjukvård och de tio kommunernas verksamheter har många olika beröringsytor och gemensamma utmaningar för utveckling av kvalitet i tjänsterna. Lagstiftningens krav på huvudmännen att ge god vård och omsorg på lika villkor och att samordna insatserna för enskilda personer som är i behov av det är höga. Länets samverkanssystem är komplext och kräver ett arbete med både strukturer och relationer för att upprätthålla och utveckla arbetet. Gemensam kunskapsutveckling är nödvändig för att kunna ge adekvata insatser till enskilda som är i behov av att vården och omsorgen sker samlat. Förtroendevalda och chefer i respektive organisation har ansvar för ledning och styrning av arbetet. SVOS stödjer dem i det länsgemensamma arbetet. Nya frågor aktualiseras kontinuerligt. Uppdragen utgår till stor del från beslut i Chefsforum, ett mötesorgan med chefer inom Region Västmanland och socialchefer från länets tio kommuner, som regelbundet möts och behandlar gemensamma frågor, och nätverket för länets skolchefer. Frågorna initieras av deltagarna själva eller av medarbetare inom SVOS. De kan resultera i projekt och utredningar som SVOS ges i uppdrag att utföra. Den nationella nivån kan också vända sig till den regionala samverkans- och stödstrukturen med önskan om gemensamt utvecklingsarbete. Inom ramen för en överenskommelse mellan SKL och regeringen finansierar statsbidrag 0.5 % tjänst som utvecklingsledare för Kvinnofridsområdet 2019–2020.

Förutom Chefsforum och Skolchefsnätverk leder SVOS följande regionala nätverk:

- chefer för område personer med funktionsnedsättning
- chefer för individ- och familjeomsorg
- chefer för vård- och omsorg och socialchefer.

SVOS leder även samverkansgrupper med mer specifikt ansvar, exempelvis Samverkansgrupp för hälso- och sjukvårdsfrågor och Demenssamverkansråd. Vid utrednings- och utvecklingsuppdrag tillsätts styrgrupper och arbetsgrupper. En styrka är att SVOS har kunskap om både kommunernas och regionens hälso- och sjukvårds organisation, system och struktur och ett väl förankrat uppbyggt kontaktnät. De olika chefsnätverken och samverkansgrupperna är viktiga delar i den regionala samverkans- och stödstrukturen, mötesarenorna utgör en infrastruktur med hög tillgänglighet för de samverkande parterna. Gemensamma utmaningar tydliggörs, diskuteras och möts upp i samverkan med västmanlänningen i fokus. Enligt Regionplan 2019–2021 ska regionen tillsammans med kommunerna verka för att en ökad andel elever

genomgår utbildning med uppnådd gymnasieexamen. Arbetet med kopplingen till skola/utbildning har till viss del varit vilande under 2018 på grund av förändringar i personalgruppen. 2019 startar arbetet upp igen då utvecklingsstrategistjänsten för området är bemannad och nya prioriteringar kommer att arbetas fram.

Områdena sammanhållen vård och omsorg om sjuka äldre, barn och ungas psykiska hälsa, Kvinnofrid, stöd till utveckling av delaktighet och inflytande, digitalisering och kompetensförsörjning är angelägna områden för arbetet 2019. SVOS har inte huvudansvar för alla prioriterade områden men bidrar med kompetens och samverkar där huvudansvaret vilar på andra parter/verksamheter.

Regional samverkans- och stödstruktur – stöd till kunskapsutveckling

SVOS är plattformen för den regionala samverkans- och stödstrukturen för socialtjänstens och angränsande hälso- och sjukvårds kunskapsutveckling, förkortad RSS, och är en del i den kunskapsstyrningsmodell som för närvarande är under uppbyggnad i Sverige. Behoven av att utveckla ny kunskap och implementera kunskapsbaserade arbetssätt är stora för att möta de utmaningar som huvudmännen står inför men också för att möta de möjligheter som bl.a. digitalisering och smart teknik erbjuder. RSS utgör den regionala nivån som verkar mot både den nationella och lokala nivån och förväntas fylla följande funktioner:

- Samverka i frågor som rör socialtjänst och hälso- och sjukvård mellan kommuner och mellan kommuner och landsting.
- Stödja huvudmännen i dialogen om kunskapsutveckling och kunskapsstyrning och verka för en utveckling av en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och angränsande hälso- och sjukvård vilket kan innebära:
 - stöd till statistik/systematisk uppföljning
 - stöd till analys/omvärldsanalys
 - stöd till systematiskt förbättringsarbete/implementering
 - arbeta med att samla och sprida bästa tillgängliga kunskap/beprovad erfarenhet/forskning
 - stödja kompetensutveckling
 - verka för brukarmedverkan och brukarinflytande

Utveckling av samarbetsytan mellan stödet till kommunernas kunskapsutveckling och hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrningssystem kommer att utvecklas 2019. Områden där samarbete kan stärka en kunskapsbaserad vård och omsorg ska identifieras och SVOS kan utgöra en resurs i det arbetet. Kopplingen till nationell nivå sker bl.a. genom deltagande i SKL nätverk och samarbete med olika myndigheter i det s.k. Partnerskapet.

> 5. Verksamheten 2019–2021

Vård- och omsorgscollege

Vård- och omsorgscollege inkluderar Västmanlands 10 kommuner, Region Västmanland, Kommunal, privata arbetsgivare och utbildare m.fl. Samarbetet som bedrivs i föreningsform med stöd av medarbetare inom SVOS syftar till höjd kompetens och kvalitet samt ökad anställningsbarhet. Samarbetet sker genom regionala och lokala arbetsgrupper och pedagogiska forum som arbetar med arbetsplatslärande (APL), handledning, validering, handledarutbildning, marknadsföring, VO-College veckan, matriser, gemensamma och likvärdiga dokument och kommunikation.

Projekt #Jagmed

Ett projekt som finansierats av Europeiska socialfonden (ESF) tom 2018. Projektets syfte är att få fler elever att avsluta sina gymnasiestudier med examensbevis och att minska antalet avhopp från gymnasiet samt att få fler grundskoleelever behöriga till gymnasiet. Projektet visar goda resultatet och kunskapen och erfarenheterna utifrån projektet behöver tas tillvara i ett fortsatt utvecklingsarbete. Under 2019 kommer SVOS att följa upp resultaten av projektet och verka för en fortsatt utveckling inom området.

SOCIAL VÄLFÄRD OCH SKOLA – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Verksamheten Social välfärd och skola (SVOS) arbetar med regionala utvecklingsfrågor med fokus på hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola och elevhälsa. Arbetet bedrivs utifrån regionens och de tio kommunernas samlade prioritering av vilka frågor som bedöms ha störst värde av ett gemensamt utvecklingsarbete, verksamheten finansieras gemensamt. Arbetet kan sammanfattas i följande delvis integrerade huvuduppdrag; stöd till politisk nivå, strategisk omvärldsbevakning, ledning och stöd i samverkansprocesser, stöd till kunskapsutveckling och vård- och omsorgscollege.

Regionens hälso- och sjukvård och de tio kommunernas verksamheter har olika beröringsytor och gemensamma utmaningar för utveckling av en effektiv och sammanhållen vård- och omsorg och skola. Lagstiftningens krav på huvudmännen att ge god vård och omsorg på lika villkor och att samordna insatserna för enskilda personer som är i behov av det är höga.

Chefsnätverk och samverkansgrupper är grundläggande i den regionala samverkans- och utvecklingsstrukturen, mötesarenorna utgör en infrastruktur med hög tillgänglighet för de samverkande parterna. Gemensamma utmaningar tydliggörs, diskuteras och möts upp i samverkan med västmanlänningen i fokus.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Stöd till de politiska samverkansgrupperna Barn och unga och Äldre.
- Ledning av regionala chefsnätverk och genomförande av de uppdrag som genereras utifrån dem.
- Omvärlds- och forskningsbevakning.
- Utveckling av den regionala samverkans- och stödstrukturen för socialtjänstens och angränsande hälso- och sjukvårds kunskapsutveckling, RSS.
- Bidra till utveckling av ledning- och styrning med fokus på utveckling av kvalitet utifrån den enskilde perspektiv.
- Bidra till arbetet med utveckling av digitalisering.
- Utvecklingsarbete gällande Kvinnofrid, arbetet utgår ifrån regeringens och SKL:s överenskommelse med att stärka och utveckla kvinnofridsarbetet i kommuner och landsting/regioner.
- Stöd till Vård och omsorgscollege verksamhet.
- Gemensamt med huvudmännen göra en översyn av den befintliga samverkansstrukturen mellan kommunerna och regionens hälso- och sjukvård.
- Påbörja revidering av regiongemensamma samverkansdokument.

5.10 FOLKHÄLSA

Regionen arbetar för en god och jämlik hälsa för alla västmanlänningar. Ett arbete som har sin utgångspunkt i att alla har rätt till en god hälsa oavsett till exempel inkomstnivå, utbildningsbakgrund eller yrkesstatus. Inte heller till exempel var i länet vi bor, varifrån vi kommer eller vilka våra föräldrar är ska ha en avgörande betydelse för hur hälsan utvecklas.

Centralt blir därför att skapa förutsättningar för likvärdiga livsvillkor, vilka påverkas av fördelningen av samhällets resurser och hur välfärdens kvalitet fördelas mellan olika grupper. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete stärker individens möjlighet att ha kontroll och inflytande över sitt eget liv. Det stärker också hela samhällsutvecklingen, den påverkar den ekonomiska tillväxten och avgör i stora drag behoven av hälso- och sjukvård. En god och jämlikt fördelad folkhälsa är på så sätt avgörande för att uppnå hållbarhet och ett sätt att hushålla med samhällets gemensamma resurser.

Kompetenscentrum för hälsa (KCH) är Region Västmanlands strategiska resurs i arbetet för en jämlik hälsa. KCH verkar för att föra in det tvärvetenskapliga folkhälso-perspektivet i relevanta utvecklingsfrågor samtidigt som verksamheten stödjer andras arbete på regional och lokal

nivå. Arbetet bedrivs tvärssektoriellt och därför sker samarbete och samverkan med andra inom Region Västmanlands egna verksamheter och i det utåtriktade arbetet med kommuner och andra regionala och lokala aktörer. Samarbetar sker också med olika aktörer på nationell nivå.

KCH bidrar med folkhälsovetenskaplig forskning, olika former av expertkunskap, kvalificerade analyser, uppföljning och metodutveckling samt beskrivningar av hälsoläget i befolkningen. Det innefattar frågor som handlar om folkhälsa, social hållbarhet, välfärdsutveckling och regional utveckling. En av de två enheterna vid KCH arbetar också operativt med att stödja västmanlänningarnas levnadsvaneförändring, vilket bland annat bidrar till bättre hälsa och välbefinnande hos den enskilde men det är också ett sätt att avlasta hälso- och sjukvården på ett hälsoekonomiskt effektivt sätt. Det gör att KCH spänner över hela skalan av ett folkhälsoarbete och är en viktig resurs i en mängd olika strategiska utvecklingsfrågor.

Oavsett strategi arbetar KCH alltid med befolkningens livsvillkor och levnadsvanor i fokus. Utgångspunkten är individens och befolkningens behov, vilket gör att insatserna kan vara både generella och vända sig till hela befolkningen, riktade och vända sig till särskilda grupper eller individuella och ske i det enskilda mötet.

FOLKHÄLSA – VERKSAMHETSPLANERING FÖR 2019–2021

Vårt arbete inom Kompetenscentrum för hälsa (KCH) styrs främst av Region Västmanlands mål om en god och jämlik hälsa, men har samtidigt bäring på och betydelse för fler av regionens andra mål. För en hög måluppfyllelse behöver vi på KCH och regionen som helhet samarbeta och samverka med andra. Ett arbete som behöver ske på olika nivåer samtidigt. Det efter-som de faktorer som påverkar hur hälsan utvecklas och fördelas i befolkningen styrs och påverkas av flera olika samhällsaktörer och av flera olika verksamheter inom Region Västmanland.

Centrala områden att samverka kring är till exempel: det tidiga livets villkor, – kunskaper, kompetens och utbildning, – arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö, – inkomster, försörjningsmöjligheter, – boende och närmiljö, – levnadsvanor, – kontroll, inflytande och delaktighet, – en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

För att kunna påvisa resultat behöver vi även se till hela livscykelperspektivet, samhället och vår gemensamma välfärdsutveckling. Vi behöver se en god folkhälsa både som ett mål och ett medel för en hållbar utveckling.

Nedanstående är ett urval av de aktiviteter som verksamheten avser arbeta med under perioden 2019–2021.

- Arbeta för en mer socialt hållbar region och att folkhälsoperspektivet blir en central del av arbetet.
- Arbeta för att folkhälsoperspektivet blir en naturlig del av det regionala utvecklingsarbetet och ingår i de processer som syftar till att stärka en hållbar tillväxt och en attraktiv region.

- Arbeta för att utveckla en gemensam plattform i länet för kunskapsutveckling kring frågor som har bäring på social hållbarhet, folkhälsa och välfärdsutveckling.
- Fortsätta att bedriva folkhälsovetenskaplig forskning och utvecklingsarbete för att öka förutsättningarna för en god och jämlik hälsa i regionen.
- Erbjuder riktade insatser till de grupper som har en försämrad hälsoutveckling.
- Följa det aktuella hälsoläget i länet och förmedla detta till beslutsfattare, berörda aktörer och länets befolkning. Under året kommer det bland annat ske genom flera befolkningsundersökningar: Liv och Hälsa, Liv och hälsa – ung och den nationella enkäten Hälsa på lika villkor.
- Vi kan bidra i regionens arbete för ökad hälsolitteracitet. Ett arbete som på sikt kan leda till att allt fler har förmågan att förvärva, förstå och värdera samt använda information för att bibehålla och främja sin hälsa.
- Vi kan bidra till att hälsoorientering används som en strategi för att skapa en effektivare hälso- och sjukvård.
- Etablera och utveckla samverkan inom vår egen organisation men också med aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

6. Uppföljning och utvärdering

Redovisning och rapportering av verksamheten sker på många olika sätt. Internt, som ett led i Regionkontorets verksamhetsutveckling, sker redovisning genom såväl delårsrapporter som årsredovisning, vid arbetsplatsträffar och samverkansmöten med fackliga organisationer. Externt kommer uppföljning ske via tjänstemannadialoger (chefnätverk), olika samverkansmöten etc. Verksamheten kommer årligen att utvärderas och rapporteras till Strategisk regional beredning.

Automatiskt följs både verksamheten och verksamhetsplanen upp i nästa års framtagande av densamma utifrån våra uppföljning- och planeringsprocesser, d.v.s. Regionplan, Förvaltningsplan ned till verksamhetsplan men även utifrån kommuner och näringsliv, via RUP/RUS och Regional samverkan.

Nedanstående bild visar de styrande dokument, planer och strategier vi har att förhålla oss till.

